„A KB-ban a megye tartósan alulreprezentált”

Beszélgetés Szilárd Jánossal

(Folytatás az 1. oldalról.)

tom és egy elvi megjegyzésem volt. Javasoltam, hogy az ideológiai munkával kapcsolatban be kell venni azt a követelményt, hogy következetes, elvi alapokon nyugvó értékrendet és elvárást fejezzen ki. Két javaslatom a szociálpolitika és az egészségügy feladatainak rögzítésére vonatkozott. Javasoltam, hogy a „felsőoktatás tevékenységének feltételrendszerét minőségileg jobbá és korszerűbbé kell tenni. Az elvi véleményem pedig arra vonatkozott, hogy a pártértekezlet forduljon valamiféle felhívással a szélesebb nyilvánossághoz, mondhatjuk: az egész magyar néphez. Ennek szövegében ott, akkor nehéz lett volna egyezségre jutni, ezért javasoltam, hogy a kidolgozást bízzuk az új Központi Bizottságra. Nagy örömömre szolgált, hogy öt javaslatom közül négyet elfogadtak, s ezek bekerültek az állásfoglalásba is.

— *Melyiket nem fogadták el?*

— A szociálpolitika és az egészségügy feladatainak konkrét megfogalmazásáról és céljáról szólót, de az elvi rész azért bent maradt. Én készültem egy hozzászólással is, és azon „kétszáz” közé tartozom aki nem kapott szót. Így jóleső érzés volt, hogy *leglényegesebb gondolataimat ezekben a javaslatokban el tudtam mondani.*

— *Az „eredményhirdetés” és az értekezlet zárása mintegy másfél órával eltolódott. Miből adódott e késés?*

— Részben a fent említett módosító javaslatok vitája miatt eleve volt késés, részben pedig abból, hogy a szavazatszedő bizottság nem végzett a tervezett időben.

— *Vajon miért húzódott ilyen sokáig a munkája?*

— Ezt nem tudom. Annyi biztos, hogy 985-en szavaztunk, s elég nagy volt a szórás. Kevesen kaptak 100%-ot, s rendkívül sokan kaptak 1-2 vagy 5—10 szavazatot, s ezek megszámolásához kellett az idő.

— *Hogyan történt a KB megválasztása?*

— A jelölőbizottság összeállított egy listát, s erre szavaztunk. Az lett végül is KB-tag, aki legalább 50%+1 (azaz *493)* szavazatot kapott.

— *Hányan szerepeltek ezen a listán?*

— 113-an voltak a jelöltlistán és 108-an kapták meg a többséget, lettek KB-tagok.

— *Került be a KB-ba olyan, aki nem szerepelt a listán?*

— Nem.

— *Feltűnő az új KB összetételében, hogy nagyobb számban bekerültek a felsőoktatás képviselői. Ám feltűnő az is, hogy Szegedről, senki sem. Miért alakult így?*

— Ennek két, egymástól többé-kevésbé független okát látom. Nagyon örülök, hogy az oktatás, különösen a felsőoktatás és a kultúra, az egészségügy területéről elég sokan bekerültek. Ezt teljesen megnyugtatónak tartom. Nyilvánvaló, hogy mindenhonnan „matematikailag” sem választhattak. Ez irreális kívánság volna. Kétségtelen azonban, hogy Budapest után Szeged az ország második városa a felsőoktatás létszáma, súlya szempontjából. *Meggyőződésem, hogy ha a megye vezetése és az ebben illetékes felsőbb szervek ezt kezdettől fogva egyértelműen képviselték volna a KB-nak lenne e pillanatban tagja a szegedi felsőoktatásból,* mint ahogy ezt megelőzően volt is, épp Cserháti István, aki a rektori funkcióban elődöm volt. Úgy gondolom, helyes az az elv, hogy a KB-nak összetételében az ország összetételét kell reprezentálnia, de az is tény, hogy Csongrád megye nemcsak a munkásságot jelenti. Kevés megye van az országban, ahol ilyen egyértelmű és jelentős a felsőoktatás szerepe. Úgy gondolom — s ha valamiben, ebben egyetértett küldöttcsoportunk — hogy a *KB-ban a megye tartósan „alulreprezentált”*, s ragaszkodtunk hozzá, hogy ha *két* KB-tagunk lehet akkor mind a kettő olyan legyen, aki *ténylegesen* a megyében él és dolgozik.

— *Ez azt jelenti, hogy a küldöttcsoportoknak volt szerepük a jelöltállításban?*

— Igen.

— *A hivatalos üléseken kívül milyen élet volt a pártértekezleten?*

— A mi megyei küldöttcsoportunk minden este összejött, beszélgettünk, vitatkoztunk, észrevételeztük a hozzászólásokat; erre is értettem az elején a fölfokozottságot. Másrészt mindenkinek voltak ismeretségei más megyék küldötteivel, ilyen beszélgetések is zajlottak. Voltak szervezett találkozók is. Így például. Csehák elvtársnő péntek estére összehívta az egészségügyben dolgozó küldötteket egy kötetlen beszélgetésre. Itt nem arról volt szó, hogy ki legyen erről a területről a KB-tag, inkább eszmecsere volt. Szombat este ugyanezt a KISZ is megtette a fiatal küldöttekkel. *Az esték sem maradtak eseménytelenül, akkor kötetlen formájú politizálás folyt.*

Számomra nagyon érdekes volt a *pártértekezlet pszichológiája is.* A hangulat, a hatások, az érvelések hatása, a reakciók, ahogy a küldöttek igyekeztek reagálni arra, amit előttük szólók mondtak, a vezetők esetében pedig az, hogy mennyire tudták megragadni a hangulatot, mennyire tudtak eleget tenni az elvárásoknak — mindez nem maradt hatás nélkül.

— *Úgy érti, hogy a választások eredményét befolyásolta az is, hogy ki mit mondott?*

— Természetesen nem gondolom, sőt helytelennek tartanám föltételezni, ha ilyen felelősségteljes döntés esetén jó vagy rossz hozzászólása döntené el *egyedül,* hogy valaki 10 vagy 90%-ot kap. Viszont tény, hogy — a különböző területi küldöttek eltérő fogadtatásán és sikerén túl — *nem maradt hatás nélkül, hogy egy-egy vezető politikusunknak menynyiben sikerült hozzászólásával kedvező fogadtatást kiváltani, a pártértekezlet által elvárt hangnemet és elemzést nyújtani.* Ez a szavazáson biztosan jelentett néhány százalékot. S gondolom az is hatott, hogy sok fiatal hozzászóló, pártfunkcionárius munkás és értelmiségi egyaránt elengedhetetlennek nevezte az érdemi személyi változásokat. Többek megfogalmazták: szeretnénk emelt fővel hazamenni.

MÁROK TAMÁS

Oktatunk és/vagy pénzt csinálunk?

Az OTKA becsülete

A Magyar Tudomány 1988/5. számában felfigyeltünk egy kis táblázatra, amely az OTKA — pályázatok (Országos Tudományos Kutatási Alap) kifizetésre került összegeit tartalmazza.

Kimutatásukból kitűnik, hogy a periféria számottevő elmaradása ellenére Szeged mérföldekkel a többi vidéki tudományos centrum előtt jár. Maga a tény örvendetes, de talán nem árt közelebbről is megvizsgálni a „hazai” helyzetet. A JATE mindhárom karán találkozunk a pályázattal, azonban a megoszlási arány közel sem egyenletes. A TTK-n találjuk például, a „pályázati verseny” országosan is a legelőkelőbb helyezettjei közé került egyik tudományos műhelyt: a Genetikai Tanszéket. Elsőként az ő OTKA — pályázataikról adunk betekintést. *Dr. Orosz László tanszékvezető témafelelőst* kérdeztük:

— OTKA — és más pályázati vállalásaink teljes egészében az alapkutatásokhoz kapcsolódnak. Pályázataink mindig többéves kutatómunka előzi meg. Újabb vállalkozásba csak akkor kezdünk, ha van már komoly előzetes eredményünk s biztosak vagyunk a teljesítés sikerében. *„A repülőrajt”* elengedhetetlen, hiszen Magyarországon az eszköz és anyagellátás, a személyi feltételek biztosításának nehézségei miatt legalább 2 év kell ahhoz, hogy neki lehessen fogni az érdemi kutatásnak. Technikailag óriásiak a nemzetközi követelmények és a lemaradásunk ollója a Nyugati laborokhoz képest csak nyílik. Ott minden megvásárolható, percek, napok alatt elérhető ha kézben a pénz, nálunk pedig még az is előfordul, hogy az alapanyagot magunknak kell előállítanunk, hiába van sok forintunk. Az infrastruktúra hiányosságai hatalmas energiákat emésztenek fel és lassítják a teljesítést. A megfeszített munka után jó eredményként könyvelhetjük el, ha évi két rangos publikációval elkészülünk. Elvünk a *„minden vagy semmi”: vagy a legrangosabb folyóiratokban publikálunk, vagy sehol. Szimpatizánst találtunk többek között Werner Arber Nobel-díjas tudósban, aki 1978-ban a génsebészet megszüntetéséhez szükséges elvi felfedezésekért kapta a legnagyobb tudományos kitüntetést.* Jelenleg, egykori legkiválóbb tanítványaim egyike, ma kollegám, *Olasz Ferenc közvetlen munkatársként* dolgozik mellette. Ha tudjuk a továbbiakban is ezt a szintet tartani, akkor elnyerjük az újabb pályázatokat is, ha nem, végünk.

— *Május 9-én „A genetikai szabályozás elvileg új mechanizmusának felfedezéséért” Akadémiai díjjal jutalmazták az ön munkáját. Mennyiben kapcsolódik ez az OTKA kutatásokhoz?*

— Ha a kutatás költségeinek fedezését nézem, ez a díj kizárólag a pályázatoknak köszönhető. 10—12 év komoly munkájának eredménye, de eredete egészen 1970-ig nyúlik vissza. Számomra mindezt még értékesebbé teszi, hogy *kizárólag magyar posztóból' készült a gondolat kipattanásától a megvalósításig és itt, a JATE Genetikai Tanszék laborban,* s egykori tanítványaimmal, mai kollégáimmal, valósítottuk meg mindezt. *Dallman Géza* barátom, akinek oroszlánrésze van a sikerben már 1974 óta, másodéves hallgató korától, részt vett a téma kidolgozásában. *A munkatársak valamennyien sokat oktatnak a kutatás mellett.* Rengeteg OTKÁ-s szervezés is nyomja a vállukat. Tanszékvezetőhelyettesem, *Dorgai László* adjunktus évekig cipelte a hátán a most elkészült génsebészeti labor ügyét. A tanszék dolgozóinak mintegy fele, pályázati forrásokból kapja a fizetését. *A pályázati rendszer több előnyét is megemlíteném. Elsősorban,* s ezt tapasztalataim támasztják alá, *hogy becsületes,* kizárólag a tudományos teljesítmény alapján döntöttek a molekuláris biológia területén, figyelembe véve a nemzetközi eredményeket. *Itt éreztük először, hogy értékelik a munkánkat.* Másrészt az oktatás minőségét is nagymértékben javítja. Az elnyert és „megspórolt” pénzből, egy szép és jól felszerelt labort tudtunk építeni, ahol a hallgatóinkat is jobban felkészíthetjük. *Mindenki tud, sőt kell, hogy génsebészeti gyakorlatot végezzen. Ezt óriási, nemzetközileg is számottevő eredménynek tartom, s mindezt a pályázatoknak köszönhetjük.* Ha megszűnik ez a lehetőség, abban a percben a szőnyeget is kirántották a gyakorlati oktatás alól és legalább nyolc ember elveszíti az állását.

A leírt eset nem általánosítható a TTK-n, azt azonban hangsúlyoznunk kell, hogy a JATE OTKA-inak legnagyobb részét ez a kar kapja. *Az ÁJTK részesedésének aránya sokkal kisebb, azonban ez mit sem von le a pályázat jelentőségének nagyságából.* Ezt igazolják *dr. Pólay Elemérnek,* a római jogi kutatás témavezetőjének szavai is:

— A karon 6 tanszék részesül OTKA-támogatásban. A Római Jogi Tanszéknek az OTKÁ-t 3 évre, 1987—88—89-re sikerült elnyernie, 300 000 Ft támogatással. *A téma,* amelyben dolgozunk:

A római jogászi gondolkodás methodikájának fejlődése, különös tekintettel a római jog felelősségi rendszerének, valamint a személyiség polgári jogi védelmének alakulására, s e magánjogi jogterületnek a mai magyar polgári jog struktúrájára való hatására. Ezt a munkát *dr. Molnár Imre* kollegámmal együtt végezzük. Mindketten publikáltunk már az eddigi részeredményekből, azonban a feladat jelentős része ezután következik. Ki kell emelnem, hogy a római jog sokáig mostohagyermekként szerepelt a jogtudományunkban. Magyarul monográfia szintjén az utolsó két évtizedben Hamza Gábor pesti professzor és én publikáltam, ezért az olasz és német könyvek beszerzése elkerülhetetlen. A tanszék viszont lényegében csak a folyóiratok megvásárlására kap pénzt az egyetemtől, tehát a *kutatómunka úgyszólván egyetlen anyagi forrása az OTKA.* Márpedig a mai polgári jog legvitatottabb kérdései (így a személyiség polgári jogi védelmének és a polgári jogi felelősségnek történeti gyökerei) kerülnek pontosabb megvilágításba ennek a munkának eredményeként. *A római jogot nem szabad és nem lehet pusztán jogtörténetként kezelnünk.* Éppen a mai helyzet és a társadalom problémái követelik meg, hogy a személyiség védelme és a felelősség, s annak fejlődésmenete kellőképpen tisztázott legyen. Ennek a munkának az elvégzése azonban pályázati segítség nélkül aligha lehetséges.

A soron következő harmadik, a BTK pályázati felhasználása semmiképpen sem lóg ki a sorból. Azonban azt mindenképpen hangsúlyoznunk kell, hogy *ezen a karon egyáltalán nem gyakori, hogy milliós nagyságrendű támogatást sikerüljön szerezni bármely tanszéknek, munkája elvégzéséhez.* A kar legnagyobb OTKA-támogatását az I. Sz. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék élvezi. Az itt folyó pályázati — kutatómunka vezetője *Keserű Bálint,* egyetemi tanár. Őt kérdeztük a tanszéken folyó OTKA-kutatásról:

— Az általunk vállalt feladat: *A magyarországi értelmiség adatbankja 1520—1800 között.* A célkitűzés két része, hogy minden tanult embert kinyomozzunk ebből a 280 évből és létrehozzunk egy alapévtárt. Ez a feladat egy nagyon fontos kultúrtörténeti kutatás részét is képezi. Amit még minimum várunk ettől, az egy statisztikai áttekintés arról, hogy a lakosság arányában ők menynyien voltak és, hogy végzettség tekintetében hogyan oszlottak meg. A megbízásunk 3 évre szól, de az időnek már majd felénél járunk és izgulunk, hogy végzünk-e határidőre. Nem szoktunk hozzá ilyen mértékű támogatáshoz. Ez az 1 millió Ft, amit a pályázatra kaptunk a 2. vagy a 3. legnagyobb irodalomkutatás rangjára emelt bennünket. Ha viszont a munkát sikeresen elvégezzük, a haszonélvező nem pusztán a magyar irodalomtudomány lesz, hiszen a történelemtudomány a művelődéstörténet, a magyar oktatás — és intézménytörténet egyaránt profitálhat belőle. A mai széttagoltságban senki nem gondolna erre az interdisciplináris témára, az OTKA azonban reagált rá. A kapott összeg indulásnak jó, azonban a végcél eléréséhez — bibliográfiához — további támogatásra is szükségünk lenne. A munka következő fázisaiba megkíséreljük a diákok bevonását: szeptembertől speciálkollégium indul ebben a témakörben. És mindenesetre elégedetlen vagyok a mostani helyzettel. A diákokat sem tudtuk egyelőre kellőképpen foglalkoztatni, későn kezdtük meg a számítógépek bevonását az adattárolásba, a nevek identifikációja miatt kénytelenek vagyunk erre is szakembereket alkalmazni, ami tovább lassítja a munka előrehaladását.

*

Úgy gondolom, hogy ez a pályázati rendszer mindenképpen szükséges és egyben elengedhetetlen feltétele annak, hogy az alapkutatásokat egyetemi keretek között el lehessen végezni. Azonban a három karról kapott információk alapján kérdésesnek tűnik, hogy a pályázati rendszer nélkül lennének-e egyáltalán egyetemi keretek.

Az április elején feltett kérdésre, miszerint: „Oktatunk és/vagy pénzt csinálunk?” a választ nem tudjuk egyértelműen megfogalmazni. Az elmúlt két hónap vizsgálódásai során pusztán arra tehettünk kísérletet, hogy az érem mindkét oldalát bemutassuk. Azonban egy dolgot tényként kell rögzítenünk: Az ország mai gazdasági helyzete nem teszi lehetővé, hogy az EGYETEM, mint *Szellemi Műhely* funkcionáljon kizárólag. A „pénz csinálás” mesterségét is fel kell vennie fakultásai közé, s talán így élve — és talpon marad.

KOZEL ANITA

Pedagógusnapi kitüntetések

A pedagógusnap alkalmából a művelődési miniszter a *JATE dolgozói* közül többeket kitüntetésben részesített. *Kiváló Munkáért* kitüntetésben részesült dr. Baróti Tibor adjunktus, Bíró Imre technikus, Bucsu Ferencné szakvezető tanár, dr. Csörgő Sándor egyetemi tanár, Czékus Tibor szakvezető tanár, Gerebicz Andrásné dr. osztályvezető-helyettes, Irmeli Kniivilä lektor, dr. Molnár Imre tanszékvezető docens, dr. Papp Györgyné adjunktus, dr. Süli Árpád adjunktus, dr. Scherer Ferenc tudományos munkatárs, dr. Szigetiné dr. Galántai Erzsébet adjunktus, dr. Varga Károly docens, Várnai Szilárd osztályvezető és Zvara Jánosné tanszéki ügyintéző. *Miniszteri Dicséretet* kaptak: Bara Sándor gépkocsivezető, Görgényi Miklósné dr. adjunktus, Gyarmati Lajos testnevelő tanár, dr. Győrfi György adjunktus, Horváth István docens, Kara Istvánné előadó, Kristó Pál műszerész, dr. Laczkó Gábor adjunktus, Mácsai Istvánné szakvezető tanár, Oláh Anikó előadó, Pósa Istvánné takarítónő, Ráczné Kuhn Klára laboráns és dr. Varga Péter tanársegéd. *Pedagógus szolgálati emlékérem* kitüntetésben részesültek dr. Hajnal Imre, dr. Minker Emilné, Molnár Istvánné, dr. Pásztor László, dr. Rácz Jánosné és Udvardi Ferenc szakvezető tanárok. *Kiváló Pedagógus* kitüntetést vehetett át dr. Horóczy Ferenc szakvezető tanár.

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem dolgozói közül *Kiváló Munkáért* kitüntetést kapott dr. Iványi Béla egyetemi adjunktus, dr. Németh Miklós tudományos főmunkatárs, dr. Soltysiak Janina egyetemi adjunktus és dr. Szentpéteri András egyetemi adjunktus. *Miniszteri Dicséret* elismerésben részesült Csizmadia Éva vezető könyvtáros, Földesi Györgyné szociális főelőadó, és dr. Kadocsa Edit egyetemi tanársegéd. *Aranykoszorús KISZ-jelvényt* kapott ez alkalomból Dobos Erika V. évf. orvostanhallgató.

A *Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán Kiváló Pedagógus* kitüntetést kapott Rozgonyiné dr. Molnár Emma főiskolai tanár. *Pedagógus Szolgálati Emlékérmet* vehetett át Ördögh Győzőné tanító, dr. Pálfi Györgyné szakvezető tanár és Tóth Gyuláné tanító. *Szocialista Kultúráért* kitüntetést kapott dr. Dobcsányi Ferenc docens, dr. Szabó G. Mária docens és Ábrahám Edit könyvtáros. *Kiváló Munkáért* elismerésben részesült dr. Mihály Endre docens, dr. Karikó Sándor docens, Kiss Gábor adjunktus, dr. Pitrik József adjunktus, dr. Szentpéteri Mária adjunktus, dr. Sóvágó Mária nyelvtanár, dr. Berkes Miklós szakvezető tanár, Mihály Illésné előadó, Török Lászlóné élelmezésvezető és Tuskó László laboráns. *Miniszteri Dicséretet* 12 főiskolai oktató kapott, kiknek névsorát helyhiány miatt csak következő lapszámunkban tudjuk közölni.